

Op de ochtend van 27 mei 1959 werd een jonge vrouw gewurgd in haar huis in Berlare. De rechercheurs vinden rond het huis voetsporen en de afdruk van een fietsband.

Eind januari 1938 ontdekt een hond het onherkenbaar lichaam van een jonge vrouw. Om haar identiteit te achterhalen, verspreiden de speurders een foto van haar kleren. Het is de sjaal die de dader de das zal omdoen.

HET MUSEUM VAN DE MISDAAD

SPEURDERS IN OPLEIDING Het succes van de Amerikaanse televisieseries *Crime Scene Investigation* illustreert onze fascinatie voor moorden en de manier waarop de speurders van Horatio Caine in *CSI Miami* en van Mac Taylor in *CSI New York* er altijd in slagen de daders in de boeien te slaan. Hoe gingen de rechercheurs vroeger bij ons tewerk? Dat komen we te weten op de tentoonstelling in het STAM, die is geplukt uit de bijzondere verzameling die de gerechtelijke politie van Gent vanaf de jaren 1930 heeft aangelegd. De collectie groeide uit tot een museum van de misdaad, gevuld met objecten

In het STAM heeft de Gentse gerechtelijke politie haar tentjes opgesteld. Het museum is de plaats delict van heel wat overtredingen, wanbedrijven en misdaden. Gelukkig zijn deze zaken al lang opgelost. Hoe? Dat komen we te weten op de tentoonstelling *Het museum van de misdaad*.

uit misdaadzaken die agenten in opleiding moesten voorbereiden op het echte politiewerk. Waarom een museum voor politieagenten?

In 1919 werd de Gerechtelijke Politie bij de Parketten opgericht. Die kon optreden over heel België en was gespecialiseerd in het onderzoeken van misdrijven en het verzamelen van bewijs. Zo een nieuwe dienst was dringend nodig, want

voordien was het de lokale politie, de burgemeester of een schepen die het onderzoek moesten uitvoeren. Hun bevoegdheid was beperkt tot de eigen gemeente of stad en ze waren niet opgeleid voor dit soort zaken. Vele misdrijven bleven onopgelost. Om de agenten van de Gerechtelijke Politie bij de Parketten wel een degelijke opleiding te geven, kwam er in 1921 de School voor Criminologie en Criminalistiek. Een aantal brigades namen het initiatief om zelf 'didactisch' materiaal te verzamelen in een eigen museum. Agenten in opleiding werden vertrouwd gemaakt met onderzoeksmethoden, opsporingstechnieken en bekende zaken uit het verleden. In Gent gebeurde dat vanaf de jaren 1930.

In 2001 ging de Gerechtelijke Politie bij de Parketten op in de Federale Politie. Het personeel in Gent verhuisde naar een andere locatie. Het museum bleef verweesd achter. Het was trouwens niet meer up to date: nieuwe soorten misdaad en recent ontwikkelde onderzoekstechnieken komen niet aanbod. Het STAM heeft nu de collectie van het Gentse *Museum van de misdaad* onderzocht en er een tentoonstelling uit ge-distilleerd. Na de expo gaan de onderzoeksdossiers uit het

museum naar het Rijksarchief. De andere stukken keren terug naar de politie, maar het is nog niet duidelijk wat er verder mee zal gebeuren.

WAT, WAAR, WANNEER, WIE EN WAAROM? De tentoonstelling schetst het klimaat waarin de Gerechtelijke Politie in 1919 werd opgericht, met de opkomst van rondtrekkende roof- en moordbendes. Ook de educatieve waarde van het Gentse *Museum van de misdaad* wordt belicht. Het verzamelde bewijsstukken, krantenknipsels en beeldmateriaal over tal van ophefmakende, interessante of speciale zaken.

In Oostwinkel trof de veldwachter in de ochtend van 9 december 1961 op de drempel van zijn huis een dode man aan. Op 9 november 1953 kreeg de politie het bericht van een mogelijke dubbele zelfmoord in een huis in Gent. Op de dag na kerstmis werden een man en een vrouw vermoord op de Scheldedijk in Wetteren, een plek waar koppeltjes in de jaren 1930 graag kwamen vrijen... Deze en vele andere verhalen komen weer tot leven. In het STAM zijn ze terug te vinden, netjes geordend zodat de bezoekers, samen met de recher-

Dit plotseling opgedoken schilderij van Gust de Smet werd in 1970 vals bevonden

cheurs destijds, antwoorden zoeken en vinden op de vragen die bij elk onderzoek moeten gesteld worden.

Wat is hier gebeurd? Alles begint met de vaststellingen en het sporenonderzoek op de plaats delict. De rechercheurs maken foto's en schetsen, doen opmetingen en nemen mogelijke bewijsstukken mee voor verder onderzoek. Cruciaal voor de professionalisering van het 'afstappen' was de beruchte 'riekmoord' uit 1984. Een jonge vrouw werd vermoord met zestig rieksteken. De man die de aangifte deed, werd verdacht en opgesloten. Na een tijd in de cel bleek zijn alibi waterdicht. De politie vond een nieuwe verdachte, maar hard bewijs vinden, was onmogelijk omdat ondertussen alle sporen op de plaats van de misdaad waren vernietigd. Daarom werd in Gent het eerste gespecialiseerde afstappingsteam van ons land opgericht. Soms beveelt de onderzoeksrechter over te gaan tot een reconstructie. De expo toont bijvoorbeeld foto's van een heel bijzondere reconstructie, die plaatsvond op 12 november 1965. Een jongeman zit samen met zijn schoonmoeder aan tafel. Er staat een theepot op tafel. Dan toont de vrouw hoe ze rattenvergif in zijn thee mengt, zoals ze dat enkele maanden voordien had gedaan, omdat ze het huwelijk van de man met haar dochter niet zag zitten.

Wie weet iets? Verhoren van verdachten, betrokkenen en getuigen moeten bijkomende informatie opleveren. De 'dubbele sluipmoord van Wetteren' is een schoolvoorbeeld van hoe speurders met vragen en blijven vragen proberen te achterhalen wie van de verdachten de waarheid spreekt.

Wie is dit? Robotfoto's kunnen helpen om de dader op te sporen, zoals dat gebeurde bij een man die zich in 1973 voordeed als priester om bejaarde dames te overvallen. De tentoonstelling toont ook voorbeelden van specifieke lichamelijke kenmerken of kleding die hebben geleid tot de identificatie van daders en slachtoffers.

Een heel bijzondere reconstructie, die plaatsvond op 12 november 1965

SPREKENDE SPOREN EN STILLE GETUIGEN Op 27 mei 1959 werd een jonge vrouw gewurgd in haar huis in Berlare. De rechercheurs vonden vingersporen op een gebroken raam, rond het huis ontdekten ze voetsporen en de afdruk van een fietsband. Het waren essentiële elementen die hebben bijgedragen tot het klissen van de moordenaar.

In de collectie van het Museum van de misdaad zitten heel wat vingerafdrukken en foto's van vergelijkende onderzoeken die de ballistische experts hebben uitgevoerd om te bepalen uit welk wapen de fatale kogel werd afgevuurd. De rechercheurs doen ook een beroep op specialisten uit andere vakgebieden, bijvoorbeeld om uit te maken wat echt of vals is. Mooie voorbeelden op de tentoonstelling zijn de filatelist die in 1975 zeldzame en dus kostbare postzegels van Guernsey fabriceerde, een onbekend schilderij van Gust de Smet dat in 1970 plotseling opdook en de bankbiljetten van 1.000 frank uit 1949 met de foute wenkbrauwen van koning Albert. Verder zijn er wetsdokers die via een autopsie de doodsoorzaak vaststellen, de manier waarop wonden werden toegebracht onderzoeken en het tijdstip van overlijden vaststellen. Voor dat laatste kan de politie ook aankloppen bij entomologen, die een 'tijdlijn' maken van de verschillende soorten insecten die komen en gaan op een lijk in de diverse fases van de ontbinding.

Extra OKV-themanummer

OKV publiceerde een extra themanummer over de tentoonstelling *Het museum van de misdaad* in het STAM. OKV-abonnees betalen € 10,00 per exemplaar (inclusief verzendkosten). Maak gebruik van het overschrijvingsformulier bij dit nummer of stort op rekening BE67 4480 0073 6187 met vermelding 'Museum misdaad'.

Het Museum van de misdaad van de Gerechtelijke Politie van Gent

VERBODEN De expertise en de technologische hulpmiddelen die de speurders vandaag ter beschikking hebben, zijn niet te vergelijken met die van de jaren 1930 toen de gerechtelijke politie in Gent startte met het museum. De tijden zijn veranderd, en dat geldt ook voor sommige strafbare feiten, van kleine tot grote. Taksplaten voor de fiets hoeven niet meer nageemaakt te worden want ze zijn afgeschaft. Abortus kan vandaag legaal in het ziekenhuis, terwijl in het museum van de misdaad nog vergif, naalden en andere abortiva te vinden zijn. Sinds 1973 is het verspreiden van anticonceptiemiddelen niet langer strafbaar en dus moeten condooms niet meer in beslag genomen worden. Wat vandaag onschuldige foto's zijn, werd destijds als verderfelijke pornografie door de speurders meegenomen. Daarvan zijn op de expo 'pikante' voorbeelden te vinden, net zoals van velerlei verboden wapens en illegale gokspelen.

Het *Museum van de misdaad* geeft een boeiende inkijk in de evolutie van maatschappelijke zeden en normen en in de ontwikkeling van politionele onderzoekstechnieken. Wat de expo toont ligt mijlenver van de hightech labo's waarover de forensisch onderzoeksteams van Horatio Caine in *CSI Miami* en van Mac Taylor in *CSI New York* beschikken. Maar dat heeft de speurders van toen niet belet zaken op te lossen.

—
MARK VANVAECK

INFO Tentoonstelling – *Het museum van de misdaad* – Van 26 oktober 2018 t.e.m. 31 april 2019 – Open: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag van 9 tot 17 uur, zaterdag, zondag, feestdagen en schoolvakanties: van 10 tot 18 uur – Gesloten: woensdag (behalve op 31 oktober, 26 december, 2 januari), 24, 25 en 31 december, 1 januari – STAM – Godshuizenlaan 2, 9000 Gent – T 09 267 14 00 – www.stamgent.be